

УДК 811.111

Канаш А. – ст. гр. 411-АН

*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

**СПЕЦИФІКА КОНЦЕПТІВ «ЩАСТЯ» ТА «НЕЩАСТЯ» В
АНГЛІЙСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ
(НА МАТЕРІАЛІ КАЗОК)**

Науковий керівник: к.ф.н., доцент Пікалова А.О.

Kanash A.

*Municipal establishment "Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy"
Kharkiv regional council*

**SPECIFICITY OF CONCEPTS "HAPPINESS" AND "UNHAPPINESS"
IN THE ENGLISH LANGUAGE PICTURE OF THE WORLD
(ON THE MATERIAL OF TALES)**

Supervisor: c.ph.s., docent Pikalova A.O.

Ключові слова: казка, щастя, нещастя, концепт, мовна картина світу.

Key words: tale, happiness, unhappiness, concept, language picture of the world

Образ людини відтворюється багатогранно і мультифункціонально в багатьох науках, зокрема, соціології, фізіології, психології, лінгвістиці. Аналіз чуттєвих проявів, відображених у художніх творах, є найважливішим і чи не єдиним джерелом культурологічної інформації про почуття, переживання і свідомість мовних носіїв, про наявну в них картину світу. А оскільки картини світу характеризуються національною специфікою та носії різних мов можуть бачити світ по-різному, крізь призми своїх мов, виникає необхідність в їх співставленні. Поняття «щастя» та «нещастя» в є одними з найменш вивчених і однозначно визначених, в той час як їхні значимість і цінність досить високі. Цими обставинами і пояснюється вибір теми дослідження.

Метою дослідження є виявлення національно зумовлених особливостей мовної свідомості англійського етносу і, зокрема, культурно зумовлене розуміння англійцями концептів «щастя» та «нещастя» виходячи з текстів англійських казок.

Щастя визначається як особлива категорія людського буття, яка має безліч визначень і може трактуватись по-різному. У словнику С.І. Ожегова: відчуття і стан цілковитого задоволення життям, відчуття глибокого вдоволення та безмежної радості. Нещастя зазвичай розуміють як прикру, небажану подію, яка викладає негативні почуття: сум, жаль, біль тощо. Первинне поняття про ці терміни їм надає казка. Казка – це вид художньої прози, що походить від народних переказів, порівняно коротка розповідь про фантастичні події та персонажів, такі, як феї, гноми, велетні тощо. У казок народів світу багато спільного, що пояснюється подібністю культурно-історичних умов їх життя. Водночас казки відзначаються національними особливостями, відображають спосіб життя народу, його працю і побут, природні умови, а також індивідуальні риси виконавця-оповідача (казкаря). Як зазначає В. Гнатюк, казки належать до найдавніших витворів людського духу і сягають у глибину

таких далеких від нас часів, якої не сягає жодна людська історія. А оскільки в давніх людей була особлива віра в силу сказаного слова, яке наділялося магичністю, це знайшло відображення і в народних казках, де фінал завжди щасливий, добро перемагає зло, щастя панує, нещастя відступає, а герої долають усі випробування й винагороджуються за свої високі моральні якості.

Якнайкраще осягнення понять щастя і нещастя для різних національностей і культур дає етимологічний словник. Українське слово «щастя» має той самий корінь, що слово «частина». Щастя («счастя») – це добра доля, що випала людині, сприятливий жереб. В англійській мові найчастіше позначення щастя – слово «happiness» від прикметника happy – «щасливий». Воно походить від застарілого слова hap – «випадок, шанс». Нещастя ж завжди протиставляється щастю, зазвичай приносить героям негативні почуття та емоції, від яких вони намагаються позбавитися.

Таким чином, можемо зробити висновок, що для англійської мовної картини світу, а, отже, і для англійських казок, характерним є досягнення щастя завдяки вдалому збігу обставин. Етимологія українського слова «щастя» має схожість за значенням із англійським, відмінною рисою є те, що в українських казках зазвичай вищі сили наділяють персонажа талантом, який герой має вдало використати. Нещастя ж у казках всіх країн світу розглядається на поприщі контрасту із щастям, протиставляється йому.

На прикладі тексту англійської народної казки «Том Тіт Тот» розглянемо вербальні засоби, які застосовуються для вираження концептів «щастя» та «нещастя».

- «“All right,” says the woman; for she thought what a grand marriage that was.» – Мати дівчини вбачала щастя у тому, щоб видати свою доньку заміж за короля, хоч і завдяки обману, адже насправді дівчина була неробою і вийти заміж чесно становило для неї проблему.

- «Now the mother, though horrified at her daughter's appetite, did not want other folk, leastwise the King, to know about it». – Матір головної героїні розуміла, що, маючи ліниву і при цьому ненажерливу дочку, видати її заміж було вкрай тяжко. Нещастя вона вбачала у тому, що дочку ніхто не візьме заміж, і вона буде до скону жити із нею, нічого не робити і об'їдати мати.

- «Well she was fair frightened, for she had always been such a gatless thoughtless girl that she had never learnt to spin at all. She had no one to help her; her mother didn't live nigh her... and cried until her pretty eyes were all red». – Горісним для дівчини було те, що її мами, яка б могла їй допомогти, не було поруч, це підкріплює теорію про значимість родинних зв'язки в житті людини. Можливо, вона навіть пожалкувала про те, що лінувалася все життя, і навіть не навчилася прясти, хоча, скоріше, жалю їй завдавало те, що за невиконання завдання їй загрожувала смерть.

У ході цієї наукової роботи було виявлено національно зумовлені особливості мовної свідомості англійського етносу і, зокрема, культурно зумовлене розуміння англійцями концептів «щастя» та «нещастя» на матеріалі текстів англійських казок. Відповідно до результатів аналізу етимологічних словників, було з'ясовано, що слово «щастя» в англійській мові походить від архаїзму «hap», що означав «вдалий випадок». Саме з цих причин можна зробити висновок, що в англійській ментальності поняття «щастя» історично асоціюється з щасливим, вдалим випадком.

Отримані в процесі дослідження результати дозволяють встановити тісний зв'язок між мовою народу та його мисленням. Це дозволяє краще зрозуміти картину світу англійського етносу і порівняти її з уявленнями про щастя інших народів, зокрема українців.